

ש Sin

1) Konsonant ש se udržel jen v některých slovech, např.:

עִשְׂבָּא	isba	bylina (BB 74b)
שָׁבַע	sava	sytý (Suka 49b aj.)
שְׂמאלָא	smala	levá ruka, levička
שִׁפְתָא	sifta	ret, okraj
שָׂקָא	saka	pytel

2) Převládá však pravopis s konsonantem ס, bez ohledu na to, zda je v kořeni původní ס nebo ש. Svědčí to o tom, že nebyl rozdíl v jejich výslovnosti. Např.:

סְגִי	sagi	četný, mnohý, mnoho
סוּם סִים	sim	položít
סִיטְרָא	sitra	znamení
אִיסְתַּכַּל	istakal	díval se na něco, pozoroval

3) Někdy se vyskytují oba druhy psaní, např.:

בִּישְׂרָא, בִּסְרָא	bisra	maso
עֶשְׂרָה, עֶשְׂרָה	asar, asra	deset
עֶשְׂרִין	esrin	dvacet

naproti tomu ale:

חַד סַר	chad sar	jedenáct (složeno z jedna — deset)
שַׂטָּנָא, סַטָּנָא	satana	d'ábel, satan (Šab. 32a, Men. 62a aj.)
סְנִי	sni	nenáviděný (pt. ps. sg. m.)
סְנִי	sane(j)	nenávidící (pt. akt. sg. m.)
שַׁנְאָה	san'a	nenávidící (pt. akt. sg. f.)

ת Tav

1) Tento konsonant odpovídá v některých případech hebrejskému konsonantu ש šin, např.:

aram.	תּוֹר, תּוֹרָא	tor	býk
hebr.	שׁוֹר	šor	
aram.	תַּלַּת	telat	tři (f.)
hebr.	שָׁלוֹשׁ	šaloš	

2) V případech tzv. metathese (přesmyknutí konsonantů), k níž v aramejštině dochází u konjugací itpe'el (itpe'il) a itpa'al se konsonant -ת- v prefixu -ת(')א- v případě, že po něm následuje jako první kmenový konsonant ת, mění na konsonant ט a v případě, že prvním kmenovým konsonantem je ט, mění se na ש, např.: אִצְטְרִיכִי (kořen אִצְרַךְ), *potřeboval jsem* (viz paradigmata str. 128–129, 131, 134–135).

JMÉNA

Zájmena

V aramejštině b.T. existují následující druhy zájmen:

- 1) osobní samostatná
sufigovaná
- 2) ukazovací
- 3) vztažná
- 4) přivlastňovací samostatná
sufigovaná
- 5) tázací
- 6) neurčitá
- 7) zvrtná

Morfologie

Zájmena osobní

V aramejštině b.T. existují dva druhy osobních zájmen. První z nich jsou osobní zájmena používaná samostatně, stejně jako v hebrejštině. Druhá z nich jsou osobní zájmena sufigovaná.

Sufigovaná zájmena mohou být připojována ke jménům a ke slovesným tvarům a předložkám. U jmen nabývají sufigovaná zájmena význam přivlastňovacích zájmen (viz nominální flexe, str. 63 a paradigma str. 67nn).

U slovesných tvarů mají významů několik:

a) u perfekta a imperfekta nabývají významu přímého objektu (osobního zájmena ve 4. pádu):

b) u infinitivu mohou mít význam jak přivlastňovací, tak přímého objektu, neboť infinitiv konstruktní, k němuž jsou sufigovaná zájmena připojována, má charakter jak jmenný, tak i slovesný;

c) u participií mají význam osobních zájmen samostatných (tzv. enklitická zájmena). Jsou tedy významem v prvním pádě a vyjadřují podmět (viz participium se sufigovanými /enklitickými/ zájmeny osobními, str. 115–116 a paradigmata sloves).

Osobní zájmena samostatná

Singulár	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
1. os. spol.	ܐܢܝ	אֲנִי, אָנִי	já
2. os. spol.	* ܐܢܬܐ	אַתָּה, אַתְּ	ty
2. os. m.	ܐܢܬܐ	אַתָּה	ty
3. os. m.	ܗܘܐ, ܗܘܐ, ܗܘܐ	הוא	on
3. os. f.	ܗܝܐ, ܗܝܐ, ܗܝܐ	היא	ona

* Aramejské samostatné osobní zájmeno ܐܢܬܐ odpovídá hebrejským zájmenům 2. os. sg. m. i f.

Plurál	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
1. os. spol.	ܐܢܝܢ, ܐܢܝܢܐ	אֲנִי, אֲנַחְנוּ (BB 164a Sanh. 11ab)	my
2. os. m.	ܐܢܝܢ	אַתָּם	vy
2. os. f.	ܐܢܝܢ	אַתֶּן	vy
3. os. m.	ܗܝܢܘ, ܗܝܢܘ, ܗܝܢܘ	הם	oni
3. os. f.	ܗܝܢܘ, ܗܝܢܘ, ܗܝܢܘ (Ber. 34a)	הן	ony

Poznámky k tabulkám

Tvary ܗܝܢܘ a ܗܝܢܘ jsou používány pouze na konci věty a v otázkách.

Tvar ܗܝܢܘ se vyskytuje v Jev. 94a ve spojení ܗܝܢܘ ܗܝܢܘ hebr. הִיא הִיא.

Tvar ܐܢܝܢ odpovídá hebrejskému tvaru אֲנִי a tvar ܐܢܝܢܐ, který je doložen v BB 164a a v Sanh. 11ab, odpovídá hebrejskému tvaru אֲנַחְנוּ.

Tvary ܐܢܝܢ a ܐܢܝܢܐ nejsou uvedeny v Melamedovi.

Osobní zájmena v pádech viz u předložek se sufigovanými zájmeny osobními (str. 258nn).

Zájmena ukazovací

V aramejštině b.T. existuje velké množství ukazovacích (demonstrativních) zájmen a adjektiv. Část z nich je používána pro poukázání na blízký předmět, část na předmět vzdálený. Vyskytují se v singuláru maskulina a singuláru feminina, plurál je společný pro oba rody.

Ukazovací zájmena pro bližší předmět jsou podle Margolise členěna do tří následujících skupin:

a) mladší formy:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	ܗܝ	זֶה	ten, tento
sg. femininum, neutrum	ܗܝ	זֵאת	ta, tato, to
pl. společný	ܗܝܢ	אֵלֶּה, אֵלֶּיהָ	ti, tito, ty, tyto, tato

b) starší formy:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	ܗܝܢ	זֶה	ten, tento
sg. femininum, neutrum	ܗܝܢ	זֵאת	ta, tato, to
pl. společný	ܗܝܠܢ	אֵלֶּה, אֵלֶּיהָ	ti, tito, ty, tyto, tato

c) starší formy s předražným — ה

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	הָרִין	זֶה	ten, tento
sg. femininum, neutrum	הָרָא	זֵאת	ta, tato, to
pl. společný	הָלִין	אֵלֶּה, אֵלֶּהָ	ti, tito, ty, tyto, tato

Tvary uvedené pod písmenem (c) se vyskytují pouze v traktátu *Nedarim*.

d) ojedinéle formy

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	(Ber. 42a, עָדִי Git. 31b)	זֶה	ten, tento
sg. maskulinum	רָנָן	זֶה	ten, tento
sg. femininum, neutrum	(Pes. 53b, עָרָא Mak. 21b)	זֵאת	ta, tato, to, toto
sg. femininum, neutrum	רָנָא	זֵאת	ta, tato, to, toto
pl. společný	(Git. 45a, עָדִי Meg. 34a)	אֵלֶּה, אֵלֶּהָ	ti, tito, ty, tyto, tato

Formy עָדִי a עָרָא uvádí pouze Frank, naproti tomu chybí v Margolisovi i v Melamedovi.

Ukazovací zájmena pro vzdálenější předmět

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	הָאִידִי	הַזֶּה, אֹתוֹ, הַהוּא	onen
sg. společný	הָדִי	m. הַזֶּה, אֹתוֹ, הַהוּא f. הַזֵּה, אֹתָהּ, הַהִיא	onen ona
pl. maskulinum	הָגִידִי	הַהֵם, אֹתָם	oni

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	הָהוּא	אֹתוֹ	onen
sg. femininum	הָהִיא	הָהִיא, אֹתָהּ	ona
pl. maskulinum	הָגִהוּ	הַהֵם, אֹתָם	oni

Tvar הָהוּא může znamenat i *jistý*, např.: הוּא הָהוּא דְאָפֵר לְהוּ *jistý (muž) jim říká (řikal)* (BB 58a) nebo הוּא הָהוּא אֲמַנְשָׁא *jistý mág* (BB 58a).

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. společný	הָאִידִי	m. הַשָּׁנִי, הָאֲחֵר f. הָאֲחֵרָת	onen ona
pl. maskulinum	הָאִגִּי	הַהֵם, הָאֲחֵרִים	oni

Ojedinéle formy ukazovacích zájmen

aramejská forma	hebrejská forma	český význam
הָיִנוּ	זֶהוּ	to, toto je
הָאִידִי		viz poznámku pod tabulkou
(BM 104a) הָיְכִי	זֶה	onen
הָאִלִּדִי		oni — pro vzdálenější předmět

Aramejské ukazovací zájmeno הָאִידִי existuje pouze ve spojení הָאִידִי הָאִידִי které má korelativní významy הוּא הָהוּא אֵלֶּה וְזוֹ הַזֶּה, הַזֵּה אוֹ הַהִיא אוֹ הַהִיא *tu a tam, tento a tamten, tato a tamta, toto a ono, tito a oni*.

Tvar הָאִלִּדִי uvádí pouze Margolis, chybí ve Frankovi i v Melamedovi.

Ukazovací význam má i výraz הָיִינוּ ve významu *to je, to znamená, to odpovídá tomu a tomu*. Tradičně je vokalizován הָיִינוּ. Protože však podle Marcuse vznikl tento výraz spojením mask. ukazovacího zájmena הָרִין a samostatného osobního zájmena הוּא, měl by být spíše vokalizován הָיִינוּ. Podle Franka (Dictionary) však vznikl spojením הָיִינוּ + הָיִינוּ.

Zájmena vztažná

Vztažné zájmeno má v aramejštině b.T. formu דִּי-*di-* a je většinou spojováno s následujícím slovem ve zkrácené podobě דִּי-*de-*. Odpovídá hebrejskému vztažnému zájmenu שֶׁ-, *še-*.

Má význam *který, jenž, co* pro věci a *kdo, který, jenž, co* pro osoby.

Zájmena přivlastňovací

Existují dva typy přivlastňovacích zájmen:

- přivlastňovací zájmena samostatná
- přivlastňovací zájmena sufigovaná

Přivlastňovací zájmena samostatná (nebo přivlastňovací adjektiva) vznikají spojením relativního (vztažného) zájmena דִּי s předložkou ל a osobním pronominálním sufixem. Tím vznikly formy דִּיִּי atd. (viz paradigma).

Častější jsou formy דִּיִּי atd. (viz paradigma), v nichž se původnější ל změnilo v ך připodobněním k předcházejícímu ך. Podle některých názorů jsou tyto formy talmudické (srov. např. Carmell, Sijuta li-Gmara). V Talmudu jsou však doloženy obojí.

Obojí zmíněné formy přivlastňovacích zájmen odpovídají hebrejským formám שֶׁלִּי, שֶׁלִּי, *šeli, šelcha* atd.

Singulár:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
1. os. spol.	דִּיִּי, דִּילִי	שֶׁלִּי	<i>můj</i>
2. os. m.	דִּיִּךְ, דִּילְךָ	שֶׁלְךָ	<i>tvůj</i>
2. os. f.	דִּיִּךְ, דִּילְךְ	שֶׁלְךְ	<i>tvůj</i>
3. os. m.	דִּיִּיה, דִּילִיה	שֶׁלוֹ	<i>jeho</i>
3. os. f.	דִּיִּיה, דִּילִיה	שֶׁלֶּיהָ	<i>její</i>

Plurál:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
1. os. spol.	דִּיִּין, דִּילִין	שֶׁלָּנוּ	<i>náš</i>
2. os. spol.	דִּיִּיכוּ, דִּילְכוּ	שֶׁלְכֶם	<i>váš</i>
3. os. m.	דִּיִּיהוּ, דִּילְהוּ	שֶׁלָּהֶם	<i>jejich</i>
3. os. f.	דִּיִּיהֵן	שֶׁלָּהֶן	<i>jejich</i>

Formy דִּיִּיךְ a דִּילְךְ Melamed neuvádí, vyskytují se pouze v paradigmatu u Franka.

Formy דִּיִּיכוּ a דִּילְכוּ Melamed neuvádí, vyskytují se pouze v paradigmatu u Franka. Místo nich Melamed uvádí formy דִּילְכוּ a דִּיִּיכוּ.

Forma דִּיִּיהֵן je podle Melameda doložena pouze v Ket. 2b ve spojení בְּדִיִּיהֵן, hebr. בָּהֶם.

Přivlastňovací zájmena sufigovaná viz příslušný oddíl o jménech, str. 63–64 a paradigmata, str. 67nn.

Zájmena tážací

Tážací zájmeno pro věci zní מַה ve významu *co*. Podle Margolise se ojediněle vyskytují i starší formy מַה a מַה, které však Melamed neuvádí.

Slovo מַה má též význam hebrejského „מה זה?“ — „Co je to?“ a vzniklo v tomto případě z מַה דִּין „“.

Tážací zájmeno pro osoby je מַה ve významu „kdo“. Tvar מַה je podle Melameda doložen pouze na následujících místech: Pes. 111b, 118b; BB 58b, 146b.

Toto zájmeno lze spojovat se zájmeny osobními a vzniknou následující tvary:

aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
מַה הוּא? מַהוּ?	מִי הוּא?	Kdo je to? (m.)
מַה הִיא? מַהִיא?	מִי הִיא?	Kdo je to? (f.)

Tážací částice מִי

Tážací částice מִי může uvádět obecně otázku a nemusí se překládat. Má význam hebrejských výrazů וְכִי... nebo כִּי...?

Například:

Re/j/ša mi le/j/ma peligi amatnitin. רישא מי לימא פליגי אמתניתין.
Lze mít za to, že první část je v rozporu s naší Mišnou (Ber. 2b).

Mi savrat. מי סברת.
Myslíš (Ber. 2b)? (Ty to tak nemůžeš myslet.)

(Řadu dalších příkladů použití tázací částice מי viz Frank, Dictionary.)

Další tázací zájmena

aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
(Ber. 18b) אטו?, אטו?	כלום? משהו?	zda, zdali, zdalipak
(Ber. 18b) מנא?	מניין?	odkud, jak*
(Ber. 18b) היכא?	היכן?	kde
היכי?	איך?	jak
(Ber. 18b) אמאי?	למה?	proč

(* Např. ve větě: מנא ידע? Odkud to ví? Jak by to věděl, mohl vědět?)

Tvar היכא se vyskytuje i v různých spojeních, např.:

היכא? hebrejsky: של איזה מקום? česky: kterého, jakého místa?

להיכא? hebrejsky: לאן? česky: kam?

מהיכא? hebrejsky: מאין? česky: odkud?

Také tvar היכי se vyskytuje ve spojení דימי היכי hebrejsky כיצד česky jak, jakým způsobem?

Zájmena neurčitá

Pro osoby:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
sg. maskulinum	פלני, פלניא	פלוני	někdo, kdosi
sg. femininum	פלניתא	פלונית	někdo, kdosi

Příklady:

aramejsky: בר פלניא בר פלניא hebrejsky: בן פלוני פלוני česky: Kdosi syn kohosi (Git. 85b).

aramejsky: בר פלניתא בר פלניא hebrejsky: בן פלונית פלוני בן פלוני česky: Kdosi syn kterési (Šab. 66b aj).

Ve významu neurčitých zájmen pro osoby se používají někdy i různá substantiva, např. איניש איניש v původním významu muž, člověk, חר v původním významu jeden, případně některá další. V záporném smyslu (záporné zájmeno) לא איניש nikdo.

Pro věci:

aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
מילתא, מלתא	דבר	něco, cosi
מיד	משהו, כלום, דבר	něco, cosi
מידעם	כלום, דבר	něco, cosi

V záporném smyslu (zájmena záporná).

Příklady:

aramejsky: לא מילתא היא hebrejsky: לא כלום היא česky: nic (Šab. 62b).

aramejsky: לא מילתא היא דאמרי hebrejsky: לא שואמרת [מה] הוא כלום הוא česky: nic jsem neřekl,

aramejsky: לא מיד hebrejsky: לא כלום hebrejsky: לא מיד česky: nic.

Kromě uvedených zvláštních tvarů se pro neurčitá zájmena používají zájmena ukazovací pro vzdálenější předmět (viz paradigmatu str. 42–43).

Zájmena zvrtná

Jako reflexivní (zvrtné) zájmeno se používají substantiva נפשא v původním významu „duše“ a גרמא v původním významu „kost“ s příslušnými pronominálními sufexy:

Singulár:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
1. os. spol.	נְפִשְׂאִי	עֲצָמִי	se
2. os. m.	נְפִשְׂךָ	עֲצָמְךָ	se
2. os. f.	נְפִשֶׁיךָ	עֲצָמְךָ	se
3. os. m.	נְפִשֵּׂיהּ נְרָמִיהּ*	עֲצָמוֹ	se
3. os. f.	נְפִשֶׁיהָ	עֲצָמָהּ	se

Plurál:

	aramejský tvar	hebrejský tvar	český význam
1. os. spol.	נְפִשִּׁין	עֲצָמוֹנוּ	se
2. os. m.	נְפִשֵּׁיכוֹ	עֲצָמְכֶם	se
3. os. m.	נְפִשֵּׁיהוּ	עֲצָמָם	se

*Doloženo ve větě:

aramejsky: הוּא דְעֵבַר לְנְרָמִיהּ הוּא דְעֵבַר; hebrejsky: הוּא שְׁעָשָׂה לְעַצְמוֹ הוּא שְׁעָשָׂה; česky: udělal si to (udělal to pro sebe) (Ber. 48a aj.).

Syntax

Zájmena osobní samostatná

a) Pokud u slovesného tvaru se suffixy (tzn. u určitých slovesných tvarů nebo participií se suffixy; viz) vyjadřujícími subjekt stojí samostatné osobní zájmeno 1. nebo 2. os. je tím vždy vyjádřeno zdůraznění. (Srov. Margolis, [8] 48, Marcus 53–54/10. 5; podle Marcuse může být jakékoliv samostatné zájmeno použito pro zdůraznění.)

Příklady:

אֲנִי ... לֹא מְצִינְן מְהוּי כְּנֹתֵיכוֹ אֲתוֹן מְהִלִּיתוֹ וְהוּוּ כְּנִיתוֹ.

Anan...la mcenan meheveljl kavatajcho atun mahalitu ve-hevo kavatan.

My nemůžeme být jako vy, vy se ale obřezte a budete jako my.

Udeřil ho, on, soudce.

(On udeřil soudce.) (Sanh. 109b)

פְּרִייהוּ אִיהוּ לְדִינָא.

Čtenář toho dopisu, on, ať je poslem. קָרְיִינָא דְאִיגְרָתָא אִיהוּ לִיהוּי פְּרוֹנְקָא.
(Ať je poslem čtenář toho dopisu. Význam: Ten, kdo radí, ať to provede.) (BM 83b)

b) Samostatné zájmeno 3. os. m. se používá jako spona, tzn. nahrazuje sponové sloveso v přítomném čase. (Srov. Margolis, § 63c, Marcus 37/7.0.)

Příklady:

I bar Jisra'el hu...

Jestliže je Žid... (Šab. 156b).

אִי בַר יִשְׂרָאֵל הוּא ...

Harmana de-malka hu...

Toto je králův výnos... (ibid.)

הַרְמָנָא דְמַלְכָא הוּא ...

Toto zájmeno lze používat i k zesílení jednotlivých částí řeči (tzv. enklitické, příklonné zájmeno). (Srov. Marcus 53–54/10. 5.)

Karjana de-igarta ihu lehevej parvanka. קָרְיִינָא דְאִיגְרָתָא אִיהוּ לִיהוּי פְּרוֹנְקָא.
Doslova: Čtenář dopisu, on ať je poslem. Význam: Ten, kdo radí, ať to, co radí, učiní (BM 83b).

Zájmena osobní sufigovaná

a) Determinované jméno je s oblibou předjímáno sufigovaným osobním zájmemem, a to:

— při genitivním vztahu vyjádřeném pomocí částice -ךְ. Příklady viz příslušný oddíl syntaxe jmen str. 72

— u předložek jako u genitivního spojení vyjádřeného pomocí -ךְ, např.:

legaveh de-vejta

domů (doslova hebrejsky: לְהוֹכּוֹ שֶׁל הַבַּיִת, odpovídá hebrejskému výrazu הַבֵּיתָה)

לְגַוְיָה דְבֵיתָא

— předložka, která má tzv. proleptický suffix, který předjímá následující jméno, k němuž se příslušná předložka vztahuje, je znovu opakována u determinovaného jména, např.:

leh le-kašiša...

starci (dativ sg.)

לֵיהּ לְקַשִּׁישָׁא ...

— v objektivním vztahu, kdy je předmět předjímán sufixem objektu u slovesa, např.:

Be'a malka le-miktelinhu le-chulhu. *בְּעַן מַלְכָּא לְמִקְטְלִינְהוּ לְכוּלְהוּ.*
 Král si přál zabít je všechny (Ta'anit, konec fol. 21a).
 Doslova: Král si přál **zabít je všechny je**.
 Uvedená vazba je v Talmudu velmi obvyklá.

Zájmena ukazovací

a) Ukazovací zájmena mohou stát před jménem nebo za jménem, na které poukazují, častější je však postavení za jménem, např.:

Před jménem:

česky	hebrejsky	aramejsky
<i>tento dům</i>	הַבַּיִת הַזֶּה	הַדְּרִין בֵּיתָא
<i>toto slovo</i>	הַדְּבָר הַזֶּה	הַדָּא מִילָתָא
<i>tito anděl</i>	הַמַּלְאָכִים הָאֵלֶּה	אֵילָן מַלְאָכִיָּא
<i>tento muž</i>	הָאִישׁ הַזֶּה	הָאִי אִנְשׁ
<i>tato žena</i>	הָאִשָּׁה הַזֹּאת	הָאִיתְתָּא
<i>tato slova</i>	הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה	הַגִּי מִילֵי

Za jménem:

česky	hebrejsky	aramejsky
<i>tento dokument</i>	הַשֵּׁטֶר הַזֶּה	שֵׁטְרָא דְרִין
<i>tento lid</i>	הָעָם הַזֶּה	עַמָּא דְרִין
<i>tato země</i>	הָאָרֶץ הַזֹּאת	אַרְשָׁא (ה) דְרִין
<i>tyto roky, tato léta</i>	הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה	שָׁנִיָּא אֵילָן

b) Ukazovací zájmena poukazující na vzdálenější předmět jsou používána i ve významu neurčitých zájmen „jistý, jakýsi“, např.:

česky	hebrejsky	aramejsky
<i>jakýsi muž</i>	אוֹתוֹ הָאִישׁ	הָהוּא גְבָרָא
<i>jakási žena</i>	אוֹתָהּ הָאִשָּׁה	הָהִיא אִיתְתָּא
<i>jakýsi stařec</i>	אוֹתוֹ הַזֶּקֶן	הָהוּא סָבָא
<i>jisté místo</i>	אוֹתוֹ הַמָּקוֹם	הָהוּא אַתְרָא
<i>onen den, jednoho dne</i>	אוֹתוֹ הַיּוֹם	הָהוּא יוֹמָא

Podle názoru některých gramatiků stojí ukazovací zájmena דִּין a דָּא za jménem, zatímco zájmena הָהוּא a הָהִיא stojí obvykle před jménem.

Ukazovací zámeno 3. os. sg. a pl. ve spojení se substantivou gavra, itteta a enašej vyjadřují 1. a 2. os., tzn. osobu mluvčího, který o sobě mluví ve 3. osobě nebo vyjadřují osobu, k níž se mluvčí obrací ve třetí osobě. (Existuje domněnka, že toto použití vyjadřuje negativní kontext.)
 Příklady:

הָהוּא גְבָרָא בְּעִיל דְּבַבְיָה דְּהָהוּא גְבָרָא הוּא מְאִי בְּעִית הַכָּא?
Hu-hu gavra be'el de-vava de-hahu gavra hu maj ba'et hacha?
 Doslova: **Onen muž je nepřítelem onoho muže**, co zde chce?
 Význam: Neboť ty jsi přece můj nepřítel, tak co zde chceš (Git. 55b)?

d) Samostatně stojící ukazovací zájmena mohou zastupovat substantiva, např.:

Insivi leh le-haj. אִינְסִיבִי לֵיהּ לְהָא.
 Vzala jsem si za muže **tohoto**.

Kulho nichsej de-haj. כּוּלְהוּ נִכְסֵי דְהָא.
 Veškerý majetek je **tohoto** (patří tomuto).

Na počátku věty může mít ukazovací zájmeno funkci subjektu, např.:

Haj bar alma de-atej. הָאֵי בַר עַלְמָא דְאֵתֵי.
Toto je syn budoucího věku.

Hanej nami (namej) bnej alma de-atej ninhu. הָנֵי נְמִי [נְמִי] בְּנֵי עַלְמָא דְאֵתֵי נִינְהוּ.
Také tyto jsou synové budoucího věku.

Den esek biš. דִּין עֶסֶק בִּישׁ.
Toto je špatný obchod.

Samostatné ukazovací zájmeno מַה (ta, tato, to, toto) může být použito v adverbivním smyslu, tzn. k vyjádření protikladu, odporu apod., např.:

Ale já hledám (BB 58a). הָאָנֹכִי בִּעֵינָא.

V právních textech může uvádět protiargument a může být zkráceno na pouhé ׀, které je připojováno jako prefix k následujícímu slovu, např.:

Ale on řekl. (Cožpak neřekl?) הָאָמְרָא. (הָאָנֹכִי + אָמַר)

Ale je psáno. (Což není psáno?) הָכְתִּיבִי. (הָאָנֹכִי + כְּתִיב)

Ale učí se. (Cožpak se neučí?) הָתִנְיָא. (הָאָנֹכִי + תִּנְיָא)

Zájmena tázací

a) Zájmeno מַן „man“ může mít substantivní i adjektivní význam.

Substantivní:
Bahadej man nešadar? בְּהַרֵּי מַן נִשְׁדָּר?
Prostřednictvím **koho** to máme poslat?

Adjektivní:
Chazi man gavra raba mshed alej. חַזִּי מַן/גַּבְרָא רַבָּא מְשַׁדְּרָא עֲלֵיהּ.
Pohled, **jaký** významný muž pro něho svědčí.

Zájmeno מַן „man“ je nesklonné, rod a číslo vyplývají pouze ze souvislosti, např.:

Man havaj ha-idana be-bejt midraša? מַן/הַיְהוּא הָאִידָנָא בְּבֵית מִדְרָשָׁא?
Kdo (která žena) byl dnes v učebně (Ket. 65a)?

Tázací zájmeno מַן může být používáno i ve významu spojky *jako, kdyby, jakoby*, která uvozuje přirovnávací a způsobové věty, např.:

שׂוּמְאֵי נַפְשָׁאֵי כְּמַמְן דְּשִׁקְלֵי [שִׁקְלֵי] מִיְגִידָא.
Předstíral jsem, **jako kdybych** vzal (bylo vzato) od něho (Šab. 156b).
Šavaj nafšaj ke-man di-šekali (šekili) minej.

b) Tázací zájmeno מַאי „maj“ může být následováno substantivem v aposici, např.:

Maj ta'ama? מַאי טַעַמָא?
Jaký důvod?

Maj tevuta avdi be-hu? מַאי טִיבוּתָא עֲבָדִי בְּהוּ?
Co za dobrodiní jim prokázali (RHŠ 20a)?

Zájmena přivlastňovací

Samostatné přivlastňovací zájmeno דִּידִּל „dil-“ nebo דִּידִּר „did-“ stojí:

a) samostatně, např.:

Didej. דִּידִּיהּ.
Tvůj, je tvůj, patří ti.

Be-didach kajma. בְּדִידַךְ קַיִמָא.
V tvé (knize) stojí.

Raba didach ve-alma didach. רַבָּא דִּידַךְ וְעַלְמָא דִּידַךְ.
Raba je tvůj a svět je tvůj.

b) ve spojení se substantivem, kde nahrazuje sufigovaná přivlastňovací zájmena, např.:

kaspa ve-dahba dilej כַּסְפָּא וְדַהְבָּא דִּילֵיהּ
jeho stříbro a zlato

apadna didi אִפְדָּנָא דִּידִּי
můj palác

c) za předložkami se suffixy slouží ke zdůraznění, např.:

alaj didi עֲלֵי דִּידִּי
nade mnou (o mně)

bahadaj didi בְּהַדָּאֵי דִּידִּי
se mnou

d) u předložek může zastupovat suffixy, např.:

le-didi chazej li לְדִידִּי חַזֵּי לִי
viděl jsem

<i>le-didan</i> pro nás	לְדִידָן
<i>le-didhu</i> pro ně	לְדִידָהּוּ
<i>be-didchu</i> u vás	בְּדִידְכוּ

Forma לְדִיד־ ve spojení s ל־ vytváří tvar לְדִיד־, který se používá ve spojení se sufigovanými osobními zájmeny k vyjádření přímého objektu (odpovídá hebrejské nota accusativi se sufixy אֹוֹרִי, אֹוֹרְךָ atd.) vedle prostého ל־ se sufixy. Ve spojení se slovesnými tvary může nahrazovat objektové sufixy. U participií oba zmíněné způsoby vyjádření objektu převažují.

(V mladších vrstvách jazyka /podle názoru Margolise/ lze pronominální předmět vyjádřit kromě sufixů objektu u slovesa a kromě předložky ל־ se sufixy objektu také pomocí לְדִיד־. Oba poslední uvedené případy se vyskytují hlavně u participií.)

Příklady vyjádření přímého objektu pomocí ל־, které odpovídá hebrejské předložce 4. pádu אֹוֹר־:

<i>Afsel lej.</i> Učinil ho nevhodným.	אַפְסַל לֵיהּ.
<i>Katel lej.</i> Zabijí ho .	קַטַּל לֵיהּ.

Příklady vyjádření přímého objektu pomocí לְדִיד־:

<i>Chazaj le-didi.</i> Pohlédni na mě , podívej se na mě .	חַזַּי לְדִידִי.
---	------------------

Někdy se dokonce může vyskytovat zdvojený způsob vyjádření, tzn. pomocí sufixu objektu přímo u slovesného tvaru a zároveň tvarem לְדִיד־ se stejným sufixem, např.:

<i>Šaduha le-didej.</i> Vhodili ho .	שָׂדוּהָ לְדִידֵהּ.
<i>Šajleh didej.</i> Zeptali se ho .	שִׂיֵּלְהָ דִידֵהּ.

Zájmena vztažná

a) Relativní zájmeno může sloužit jako svůj vlastní antecedent (tzn. slovo, které je dále ve větě nebo souvětí zastoupeno zájmenem nebo příslovcem), nebo korelativ např.: הַשִּׁקִּיל לְחֵמָא *Ten, který bere chléb.*
Avšak jako antecedent může sloužit buď ukazovací nebo tázací zájmeno, např.: הָאֵי דְשִׁקִּיל nebo מָאן דְשִׁקִּיל *Ten, který bere...*
Někdy se však může objevit kromě vztažného zájmena ještě dvojí antecedent vyjádřený ukazovacím a tázacím zájmenem najednou, např.:

הָאֵי מָאן דְבָעֵי מַחֵי שׁוּפְרֵיָהּ דְרַבִּי יוֹחָנָן.
Každý kdo si přeje (chce) vidět krásu rabiho Jochanana.
Haj man de-va'ej mechezej šupreh de-rabi Jochanan.
(Doslova: *Ten kdo který si přeje vidět...*) (BM 84a)

(Vyjadřuje samo o sobě výrazy „ten, který; někdo, kdo“ ve vztažných větách substantivních, je svým vlastním koreaktivem, např.):

דְאַקְרֵיִד קַהֲלָת לָא אַקְרֵיִד מִשְׁלֵי.
De-akrejach Kohelet la akrejach Mišlej.
Ten, který (ten, kdo) tě vyučoval Kohelet, nevyučoval tě Přísloví.

מִי אֵיכָא דְמַטְרַח קָמִי שְׁמַיָּא כּוּלֵי הָאֵי?
Mi ika de-matrach kamej šmajja kulej haj?
Je (existuje) někdo, kdo takto uráží Boha?

b) Ve spojení s כּוּל־ „kol-“, např.:

כּוּל דְצְרִיךְ ...
Kol di-crich...
Každý, **kdo** je potřebný (kdo potřebuje)...

c) Korelativ vztažného zájmena je však často vyjádřen pomocí ukazovacího nebo tázacího zájmena a výrazem מִיִּדִי „midi“, např.:

הָאֵי דְקָא מַחִיל יוֹמָא שְׁבָתָא ...
Haj de-ka machel joma tava...
Ten, který znesvěcuje svátek...

מָאן דְזָיַב שְׁבַתָּא פְּרַעֲיָהּ שְׁבַתָּא.
Man de-jazev šabta pera'ej šabta.
Ten, kdo půjčuje šabat — (šabat) mu odplatí (Šab. 119a).

מַאי דְכְּתִיב בְּסֵפֶר אֹוֹרֵיָהּ.
Maj di-ctiv be-sefer orajta.
To, co je psáno v knize zákona.

מי איכא מידי [מידי] דאגן לא ידעינן? מי *ika midej (midi) de-anan la jad'inan?*
Existuje něco, co nevíme?

Někdy se vyskytují dva korelativy, např.:

Haj man de-jahir. קמי דהיר.
Ten, kdo se vychloubá (je domýšlivý).

Pro aramejštinu b.T. je charakteristická stylistická zvláštnost nadbytečného používání relativního zájmena -ך. Jedná se o takové použití, které není nutné ze syntaktického hlediska, např.:

אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקמי קמי בכא.
Aškecheh le-Eli'ezer eved Avraham de-ka'ej kamej bava.
Doslova: Nalezl jsem ho Eli'ezera, služebníka Abrahamova, který stojí (tzn. stojícího) před dvěma (Bava batra 58a).

Ana chada di-šekali. אנא חדא דשקלי.
Doslova: Já jediný, který jsem vzal. (Tzn. Já jediný jsem vzal.)

d) Relativní zájmeno —ך se používá i ke zdůraznění podmětu. V tomto případě se nachází za podmětem, který zdůrazňuje, např.:

Hahu amguša de-hava chatet šichbej. יהוא אמגושה דהוה חטיט שכבי.
Jakýsi kouzelník měl ve zvyku vykopávat mrtvé (Bava batra 58a).

Hahu gavra de-šam'ah le-de-vejthu. יהוא גברא דשמעה לדביתו.
Jakýsi muž naslouchal své ženě (Bava batra 58a).

Hahu de-amar leho. יהוא דאמר להו.
Kdosi jim řekl (Bava batra 58a).

ך slouží také jako indikátor genitivu v genitivních spojeních (viz syntax jmen, str. 87–88) stejně jako hebrejské של. Může však také být používáno jako predikát, tzn. že ve větě nabývá verbální funkci, např.:

Všechn ten majetek patří tomuto. כולו נכסי דהאי.

Podstatná jména

Morfologie

Gramatické kategorie substantiva

U aramejských substantiv rozlišujeme následující gramatické kategorie:

- rod — mužský (maskulinum)
— ženský (femininum)
- číslo — jednotné (singulár)
— množné (plurál)
- stav (status) — základní (status absolutus)
— vázaný (status constructus)
— určený (status determinatus, status emphaticus)

Rod podstatných jmen

Aramejská podstatná jména jsou buď rodu mužského, nebo rodu ženského. Substantiva mužského rodu jsou vyznačena koncovkami pouze v pl., naproti tomu v sg. nemají žádné zvláštní koncovky.

Feminina jsou vyznačena koncovkami v sg. i pl. Znakem feminina v sg. jsou následující zakončení:

- 1) -/ta, např.: מדינתא *medinta* země, venkov

(Ibto zakončení je vlastně znakem statu determinatu (určitého tvaru) feminina, který postupně v aramejštině b.T. převzal i funkci statu absolutu (základního tvaru substantiva). Např. z původních tvarů המדינה > המדינה — *medina* se vyvinul tvar מדינתא — *medinta*. Feminina zakončená na נה- se mohou ojediněle v textu b.T. vyskytovat.)

- 2) -/o, např.: צלו *celo* modlitba (Ta'a. 12a) (obvyklý tvar je צלותא/צלותא)